

NEKALÁ SOUTĚŽ VE SVĚTLE PRÁVNÍCH ÚPRAV V NĚKTERÝCH ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE

Zdeňka Beranová

Metropolitní univerzita Praha, Katedra průmyslového vlastnictví,
Dubečská 9000/10, 100 00 Praha 10, Česká republika
e-mail: zdenka.beran@volny.cz

Abstrakt

Hospodářská soutěž je souběžná snaha subjektů na trhu k získání výhod před ostatními v oblasti hospodářských výsledků – zisku. Při této snaze se nečistota objeví metody, které poškozují některého účastníka soutěže a jsou v rozporu s dobrými mravy, jsou protizákonné. Poškozený má právo na náhradu škody. Krátce jsou představeny právní předpisy vybraných států EU ze zkoumané oblasti.

Úvod

Hospodářská soutěž je základním činitelem rozvoje hospodářství. Je to souběžná snaha subjektů na trhu určitého druhu zboží nebo služeb dosáhnout určitých výhod před ostatními v oblasti hospodářských užitků, popř. výsledků a která ovlivňuje jejich činnost. Jelikož motivací navzájem soupeřících hráčů na trhu je generování zisku a jejich celkový zisk je přímo úměrný vyšším výnosům a menším nákladům, snaží se tedy tyto subjekty snižovat náklady a zvyšovat poptávku po jejich zboží. Při této snaze se nečistota objeví metody, které nejsou žádoucí, protože poškozují některého účastníka soutěže. Jsou známy pod názvem „nekalá soutěž“ nebo „nekalé obchodní praktiky“ (německy *Unlauterer Wettbewerb*, anglicky *Unfair competition*, francouzsky *Concurrence deloyal*.)

Snahou průmyslově vyspělých států je zákonným způsobem tyto praktiky vyloučit či omezit, ale za současné podmínky neomezovat průběh hospodářské soutěže. To může někdy být i v určitém rozporu. Znalosti praktik nekalé soutěže jsou užitečné pro každého podnikatele, aby jim nepodlehli a nebyl poškozován i naopak, aby je třeba z neznalosti nepoužíval a vystavoval se nebezpečí postihu. Znalý zákazník, spotřebitel nepodlehne nežádoucím praktikám a vyvaruje se zklamání či finančních ztrát.

1 Česká republika

Podle českého práva je právní úprava nekalé soutěže nebo též nekalých obchodních praktik zakotvena v *Občanském zákoníku (ObčZ)*. V zákoně je uvedeno „Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobitelným přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.“ Tato definice se též označuje jako generální klauzule.

V případě, kdy nedojde ke splnění všech výše uvedených podmínek, nebude dané jednání za nekalou soutěž považováno. Pokud je jednání způsobitelné újmu způsobit, nemusí k újmě skutečně dojít, postačí, že tato újma hrozí. Chráněni jsou kromě toho všichni soutěžitelé, což znamená, že zákon chrání i jiné subjekty, které se účastní hospodářské soutěže, než jen podnikatele. Generální klauzule nekalé soutěže je v ustanovení § 2976 odst. 2 ObčZ doplněna o demonstrativní výčet nekalosoutěžního jednání (tzv. zvláštních či zákonných skutkových podstat nekalé soutěže), kdy nekalou soutěží (za nekalé praktiky) se rozumí zejména:

- **Klamavá reklama** – šíření údajů o výrobcích nebo podniku, které vyvolává klamavou představu. Mezi klamavou reklamou lze zařadit i řadu nesolidních internetových katalogů, např. katalog účetních, kde za poplatek zapíše vaše údaje do bezcenného katalogu, který je vydáván za účinný propagační prostředek a po uplynutí sjednané doby je zápis prodlužován s vyžadováním dalších poplatků.
- **Klamavé označení zboží a služeb** – vyvolává mylnou představu, že věc pochází z jiného státu, oblasti nebo od určitého výrobce. Sem patří např. používání označení jako model, vzor, typ a následně název země či výrobce. (Model Italy, vzor Husquarna apod.).
- **Vyvolání nebezpečí záměny** – napodobování cizích výrobků, užití názvu nebo loga jiného soutěžitele. Zde můžeme rozeznat tři druhy protiprávního jednání:
 - Užití obchodní firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku, i když jsou už tyto atributy oprávněně užívány jiným soutěžitelem.
 - Užití zvláštních označení podniku, výrobků, výkonů nebo obchodních materiálů podniku, které v zákaznických kruzích platí pro určitý podnik jako typický.
 - Napodobení cizích výrobků, jejich obalů nebo výkonů.
- **Parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele**
- **Podplácení**
- **Zlehčování** – rozšiřování nepravdivých i pravdivých údajů o výrobcích, výkonech nebo poměrech jiného soutěžitele, které je způsobilé mu přivodit újmu
- **Srovnávací reklama** – je výjimečně povolena, pokud srovnává stejné výrobky a změřitelné a prokazatelné údaje. Nesmí podle zákona klamat, musí srovnávat jen zboží nebo služby určené k témuž účelu a porovnávat smí jen podstatné a ověřitelné znaky. Cena mezi ně patřit může, ale srovnávat ji jako jediné kritérium připouští zákon spíš jen výjimečně - srovnávání totiž musí dodržet všechny výše uvedené podmínky. Nadále platí, že zákon zakazuje konkurenta zlehčovat nebo uvádět při srovnávání neúplné údaje. V Česku se tento typ reklamy prosazoval poměrně pomalu. Částečně jistě i z obav, jak budou sporné případy posuzovat soudy. K jejímu postupnému rozšíření přispěla do značné míry přeplněnost celoplošných televizí reklamou v posledních letech. To přinutilo zadavatele hledat jiné cesty, jak spotřebitele oslovit.
- **Porušování obchodního tajemství**
- **Dotěrné obtěžování** – tím se podle ustanovení § 2986 odst. 1 ObčZ rozumí „sdělování údajů o soutěžiteli, zboží nebo službách, jakož i nabídka zboží nebo služeb s využitím telefonu, faxového přístroje, elektronické pošty nebo podobných prostředků, ačkoli si takovou činnost příjemce zjevně nepřeje, nebo sdělování reklamy, při kterém její původce utají nebo zastře údaje, podle nichž ho lze zjistit, a neuvede, kde příjemce může bez zvláštních nákladů přikázat ukončení reklamy“.
- **Ohrožení zdraví a životního prostředí** – Soutěžitel získává výhodu díky nedodržování norem na ochranu zdraví a životního prostředí

1.1 Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži

Podle ustanovení § 2988 ObčZ platí, že „osoba, jejíž právo bylo nekalou soutěží ohroženo nebo porušeno, může proti rušiteli požadovat, aby se nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil

závadný stav; dále může požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení“.

2 Slovenská republika

Na Slovensku upravuje Formy nekalé soutěže *Obchodný zákoník SR*, paragrafy 44 – 52 aneb celým názvem Zákon č.513/1991 Zb. Obchodný zákoník (v znení neskorších predpisov) s účinností od 1. 1. 1992, od té doby prošel početnými novelizacemi. Zkoumaným tématem se zabývá hlava 5 - hospodárska súťaž (§ 41 – § 55)

Nekalou soutěží je konání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům anebo spotřebitelům. Nekalá soutěž se zakazuje.

Zákon vypočítává a podrobně popisuje jednotlivé praktiky, mezi ně patří zejména:

- **Klamavá reklama** – je to reklama zboží, služeb, obchodního jména, ochranné známky, označení původu výrobků a jiných práv a závazků, která uvádí v omyl a nebo může uvést v omyl osoby, kterým je určena a nebo ke kterým se dostane, a která v důsledku klamavosti může ovlivnit ekonomické chování těchto osob či která poškozuje anebo může poškodit jiného soutěžitele anebo spotřebitele. Při posuzování klamavosti reklamy se posuzují všechny její znaky, zejména data, která obsahuje, o
 - a) zboží a službách, jejich dostupnosti, vyhotovení, složení, způsobu a datu výroby nebo dodání, vhodnosti a způsobu použití, množství, zeměpisném nebo obchodním původu či o výsledcích, které je možno očekávat od jejich použití anebo o výsledcích jejich zkoušek či kontrol
 - b) ceně nebo způsobu, jakým je vypočítaná, a o podmínkách, za kterých se zboží služby dodávají či poskytují,
 - c) charakteristických znalcích soutěžitele reklamy, zejména jeho totožnosti, kvalifikovanosti, jeho chráněném průmyslovém právu, duševním vlastnictvím, ocenění anebo vyznamenání.
- **Klamavé označení zboží a služeb** – je to každé označení, které může vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že takto označené zboží nebo služby pocházejí z určitého státu, určité oblasti nebo místa nebo od určitého výrobce či že vykazují osobité charakteristické znaky nebo osobitou jakost. Není rozhodující, zda označení je uvedené bezprostředně na zboží, obalu, obchodních tiskopisech apod. Rovněž není rozhodující, zda ke klamavému označení došlo přímo nebo nepřímo a jakým prostředkem se tak stalo. Klamavým označením je také nesprávné označení zboží či služeb, k němuž je připojený dodatek sice sloužící na odlišení od pravého původu, jako výrazy „druh“, „typ“, „způsob“ a označení je přesto způsobilé vyvolat o původu či povaze zboží nebo služeb mylnou domněnku. Naproti tomu není klamavým označením uvedení názvu, který se v hospodářském styku už všeobecně vžil jako údaj sloužící na označování druhu či jakosti zboží, pokud k němu není připojen dodatek, jako „pravý“, „původní“ který může klamat o skutečném původu.
- **Vyvolání nebezpečí záměny** – Je použití obchodního jména nebo osobitého označení podniku, které používá právem jiný soutěžící, použití osobitých označení podniku nebo osobitých označení či úpravy výrobků, činností nebo obchodních materiálů podniku, které v zákaznických kruzích platí pro určitý podnik za příznačné (např. označení obalů, tiskovin, katalogů, reklam), napodobení cizích výrobků, jejich obalů. Pokud jsou z povahy výrobku některé prvky funkčně či technicky předem určené,

musí nový výrobce učinit veškerá opatření, aby nebezpečí záměny vyloučil či podstatně omezil. Patří sem i jednání podnikatele, který používá takové jméno či označení, které by mohlo vyvolat nebezpečí záměny.

- **Parazitování na pověsti** – je využívání pověsti podniku, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele s cílem získat pro vlastní podnikání prospěch, který by soutěžitel jinak nedosáhl.
- **Podplácení** – je činem, kdy osoba v pracovním či obdobném poměru jednoho soutěžitele nabídne přímo či nepřímo, slíbí či poskytne jakoukoli formu prospěchu osobě z blízkosti druhého soutěžitele za tím účelem, aby nekalým způsobem docílil neoprávněné výhody. Podplácení se dopouští osoba, která úplatu nabízí, přijímá či o ni žádá.
- **Zlehčování** – je činnost, kterou soutěžitel uvádí či rozšiřuje nepravdivé údaje o výrobcích, činnosti jiného soutěžitele aby mu způsobil újmu. Zlehčováním je i uvedení sice pravdivých údajů, pokud je záměrem způsobit újmu. Neplatí pro tzv. oprávněnou obranu, kdy byl soutěžitel donucen okolnostmi.
- **Porušení obchodního tajemství** – Porušování obchodního tajemství se dopouští ten, kdo jiné osobě neoprávněně oznámí, zpřístupní, pro sebe či pro jiného využije obchodní tajemství, které se může využít v soutěži a o němž se dozvěděl, že se mu tajemství stalo přístupným na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli případně i v rámci výkonu funkce, ke které byl např. soudem povolán. Patří sem i vlastní nebo cizí konání, přičítící se zákonu.
- **Ohrožování zdraví a životního prostředí** – je činnost, kdy soutěžitel zkresluje podmínky soutěže tím, že provozuje výrobu, uvádí na trh výrobky nebo provádí výkony, ohrožující zdraví či životní prostředí za účelem získání prospěchu na úkor jiných soutěžitelů.

2.1 Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži

Osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, mohou se proti rušiteli domáhat, aby se tohoto konání zdržel a odstranil závadný stav, dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

3 Německá spolková republika

Jako nekalou soutěž označuje německé hospodářské právo určitou formu protiprávního jednání. Vzniká, pokud chování podniků v hospodářské soutěži se přičí dobrým mravům. To vede k nárokům na náhradu škody a zadostiučinění.

Německý zákon proti nekalé soutěži *Gesetz gegen den Unlauteren Wettbewerb*, zkráceně *UWG* je historicky vzniklá právní norma, mající chránit spoluuchazeče, spotřebitele a další účastníky trhu před nekalou soutěží a při tom sloužit zájmům veřejnosti na nezávadné hospodářské soutěži.

Generální klauzule v článku 1 zákona uvádí jako hlavní cíl zaručit poctivou a nepřekroucenou hospodářskou soutěž v zájmu všech zúčastněných.

Nepoctivé a překroucené je podle článku 2 každé klamavé nebo jinak zaměřené jednání či chování proti zásadě důvěřivosti a víry, které ovlivňuje vztahy mezi výrobcí a odběrateli. Účastníky ze zákona jsou všechny právnické osoby soukromého i veřejného práva. Mezi nekalé praktiky patří podle paragrafů 4 až zejména:

- **Mimořádně agresivní prodejní metody**
- **Podplácení** (netýká se samostatných podnikatelů)
- **Znevažování**
- **Uvádění v omyl**
- **Nábory naivní veřejnosti** (pyramida, letadlo) – je činnost, kdy jsou účastníci nuceni k stoupajícímu odběru zboží nebo služeb za příslibu mimořádných výhod, pokud získají další odběratele
- **Nereálné nabídky**
- **Napodobeniny**
- **Nedodržování pracovních podmínek**
- **Zneužívání slavných titulů**
- **Srovnávací reklama** pokud není věcně správná a může vzniknout nesprávný nebo k omylu vedoucí dojem
- **Navádění k porušení smlouvy**
- **Navádění k vypovězení smlouvy**
- **Vyzrazení průmyslových a obchodních tajemství**
- **Zastírání**
- **Přisvojování cizích výkonů**
- **Využívání zneužívaných obchodních podmínek**
- **Nevyžádané přídatky k výrobkům**

3.1 Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži

Přímo nebo nepřímo poškození účastníci soutěže mají možnost podat žalobu a požadovat odstranění nekalého jednání, soudní vymezení nekalé soutěže, vydání bezdůvodného obohacení, náhradu škody, zadostiučinění při zvláště těžkém ublížení v osobních vztazích, ukončení protiprávního konání, zveřejnění soudního rozsudku. Nelze uplatňovat nárok na úhradu nákladů, vniklých v souvislosti s účastí v soutěži, lze požadovat jen skutečně vzniklé škody.

4 Švýcarsko

Velice podrobně je právně zakotvena otázka nekalé soutěže ve Švýcarsku v *zákoně č. 241 z 19. prosince 1986 ve smyslu doplňků k 1. červnu 2014*.

Podle úvodního odstavce má zákon zaručit přímou a čestnou hospodářskou soutěž v zájmu všech účastníků.

Dále je uvedena preambule, podle níž se za nekalou a protiprávní soutěž považuje každé klamavé anebo jinak proti zásadě důvěry a slušnosti (Treu und Glauben) probíhající konání a jednání, které ovlivňuje vztahy mezi účastníky soutěže nebo mezi prodejci a odběrateli.

Nekalou reklamou, prodej a další protiprávní činy koná zejména ten, kdo zboží, služby, výkony, jejich ceny nebo prodejní podmínky nesprávnými, k omylu vedoucími nebo ne nutnými poškozujícími vyjádřeními nabízí.

- **podává o své firmě, jménu, znacích, zboží, výrobcích nebo službách, jejich ceně, množství, způsobu prodeje nebo obchodních vztazích nesprávné nebo v omyl vedoucí informace, používá nesprávná pojmenování nebo profesní značení určená k tomu, aby vzbudila dojem mimořádných vyznamenání či schopností**
- **používá prostředky, které mají způsobit záměnu se zbožím, výrobky, výkony nebo obchodem někoho jiného**
- **porovnává svoje zboží, výrobky, výkony, služby, ceny nesprávně, způsobem k omylu vedoucím, poškozujícím se zbožím, výrobky, výkony, službami, cenami jiného soutěžícího se záměrem ho znevýhodnit**
- **nabízí zboží, výrobky nebo služby pod pořizovací cenou, tyto nabídky v reklamě mimořádně zdůrazňuje**
- **kdo změní zákazníkovi dodatečně cenu oproti původní nabídce**
- **kdo ovlivňuje svobodné rozhodování zákazníka mimořádně agresivními prodejními metodami**
- **zastírá jakost, množství, způsob užití nebo nebezpečnost zboží, výrobků nebo služeb a tím uvádí zákazníka v omyl**
- **se zdráhá jednoznačně označit firmu poskytující úvěr či zřetelně udat veškeré údaje o půjčce či úvěru**
- **při poskytování půjček či úvěrů má nejasné neúplné formuláře o ceně, úrocích, platebních podmínkách, době splácení, předčasném zaplacení apod.**
- **provádí rozsáhlou reklamu bez přímé souvislosti s obsahem nabídky telefonicky, aniž by měl předem souhlas adresáta**
- **nabízí zboží, výrobky a služby elektronickou formou a při tom opomíjí udat jasné a úplné údaje o firmě (majiteli), kontaktní adresu pro písemný i elektronický styk**
 - popsat přesně jednotlivé kroky, vedoucí k uzavření objednávky
 - popsat přesně možnosti zrušení objednávky
 - neprodleně potvrdit příjem objednávky elektronickou formou
- **zasílá faktury bez předchozí objednávky**
- **zasílá nabídky systému pyramida, či letadlo, kdy adresát je zvýhodněn, pokud získá další pracovníky**
- **pořádá soutěže, výhry apod., jsou-li vázány na účast na prodejní akci**
- **nabízí, přijímá, uděluje úplatky**
- **kdo si přisvojuje cizí práci.** Patří sem zcizení výsledků činnosti jiné osoby např. okopírováním technických podkladů, plánů ale i nabídek, kalkulací apod.

Zasílání letáků bez předběžného souhlasu se za nekalé jednání nepovažuje

Zasílání nabídkových tiskopisů, vzorů, dotazníků a podobných tiskovin k zapsání do libovolných seznamů, registrů se za nekalé jednání nepovažuje, pokud: tiskopis obsahuje v srozumitelné řeči a zřetelným písmem údaj, že jde o privátní, neúřední záležitost, dobu, na kterou je služba sjednána, celkovou cenu, území, kde bude tiskovina rozšířena, celkový náklad.

4.1 Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži

Trestní postih je věcí kantonů. Kantonální úřady jsou povinny vykonávat rozsudky, tresty a stanovovat závěry bez průtahů a poplatků v plném souladu se spolkovými úřady. Horní sazba je až tři roky odnětí svobody nebo peněžitý trest do výše 20.000,- SFR.

Závěr

Právní ochrana ve zkoumaných zemích vychází z obdobné generální preambule, ale je někde podrobněji rozvedena v klasifikaci jednotlivých skutků. Poměrný soulad platí mezi Českou a Slovenskou republikou.

V Německé spolkové republice jsou oproti ČR uvedeny tyto konkrétní skutky:

- Nábory naivní veřejnosti (pyramida, letadlo) je činnost, kdy jsou účastníci nuceni k stoupajícímu odběru zboží nebo služeb za příslibu mimořádných výhod, pokud získají další odběratele zneužívání slavných titulů navádění k porušení smlouvy naváděn k vypovězení smlouvy využívání zneužívaných obchodních podmínek nevyžádané přídavky k výrobkům

Ve Švýcarsku se dopouští nekalého jednání ten, kdo nabízí zboží, výrobky a služby elektronickou formou a při tom opomine:

- udat jasné a úplné údaje o firmě (majiteli), kontaktní adresu pro písemný i elektronický styk
- popsat přesně jednotlivé kroky, vedoucí k uzavření objednávky
- popsat přesně možnosti zrušení objednávky
- neprodleně potvrdit příjem objednávky elektronickou formou
- zasílá faktury bez předchozí objednávky,
- zasílá nabídky systému pyramida, či letadlo, kdy adresát je zvýhodněn, pokud získá další pracovníky
- pořádá soutěže, výhry apod., jsou li vázány na účast na prodejní akci

Literatura

- [1] Česká republika: Zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.
- [2] Slovensko: Zákon č.513/1991 Zb. Obchodný zákonník (v znení neskorších predpisov) s účinností od 1. 1. 1992.
- [3] Německo: Gesetz gegen den Unlauteren Wettbewerb , zkráceně (UWG).
- [4] Švýcarsko: Zákon č. 241 ze 19. prosince 1986 ve smyslu doplňků k 1. červnu 2014.
- [5] ONDREJOVÁ, D.: Nekalá soutěž podle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 7–8, s. 207.

UNFAIR COMPETITION FROM THE POINT OF VIEW OF LEGISLATION IN SELECTED EU STATES

Competition is the rivalry among sellers trying to achieve such goals as increasing profits, market share, and sales volume by varying the elements of the marketing mix: price, product, distribution, and promotion.

Unfair competition in a sense means that the competitors compete on unequal terms, because favourable or disadvantageous conditions are applied to some competitors but not to others; or that the actions of some competitors actively harm the position of others with respect to their ability to compete on equal and fair terms. The gains of some participants cause loss to others, when the gains are made in ways which are illegitimate or unjust. The legislation related to this question in selected EU states is briefly presented.

UNLAUTERER WETTBEWERB AUS DER SICHT DER RECHTSSÄTZE IN AUSGESUCHTEN STAATEN DER EU

Als Wettbewerb bezeichnet man in der Wirtschaftswissenschaft das Streben von mindestens zwei Wirtschaftssubjekten nach einem Ziel, wobei der höhere Zielerreichungsgrad eines Akteurs einen niedrigeren Zielerreichungsgrad des anderen bedingt.

Als unlauteren Wettbewerb bezeichnet man im Wettbewerbsrecht eine bestimmte Form des Rechtsbruchs. Unlauterer Wettbewerb liegt dann vor, wenn das Verhalten von Unternehmen im wirtschaftlichen Wettbewerb gegen die guten Sitten verstößt. Unlauterer Wettbewerb führt daher zu Unterlassungs- und Schadensersatzansprüchen. Die Rechtssätze zu diesem Gebiet von ausgesuchten Staaten der EU werden kurz vorgestellt.

NIEUCZCIWA KONKURENCJA W ŚWIETLE PRZEPISÓW PRAWA W WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Konkurencja oznacza współzawodnictwo podmiotów na rynku w dążeniu do pozyskania przewagi nad pozostałymi podmiotami pod względem wyników ekonomicznych – zysku. W ramach tego współzawodnictwa czasami stosowane są metody, które szkodzą któremuś z uczestników rynku i są sprzeczne z dobrymi obyczajami, a nawet z prawem. Poszkodowany ma prawo do pokrycia szkody. W opracowaniu przedstawiono w skrócie przepisy prawa wybranych państw UE dotyczące badanego obszaru.